

Duurzame functiecombinaties in het buitengebied

Er bestaat sinds kort een zogenoemde duurzaamheidsladder voor het stedelijk gebied. Deze is wettelijk verankerd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).¹ De bedoeling is om het lukraak volbouwen (tegenwoordig eufemistisch 'overprogrammering' geheten) tegen te gaan. Ik vraag mij af waarom er niet ook zo'n duurzaamheidsladder voor het buitengebied is.

In de recente departementale handreiking bij deze duurzaamheidsladder wordt er op expliciet gewezen dat de nieuwe ladder alleen het *stedelijk* gebied betreft en wordt bijvoorbeeld over de talrijke rurale 'Ruimte voor ruimte'-regelingen (afbraak stallen en terugbouwen van plattelandsvilla's) gezegd dat daarvoor de ladder dus niet bedoeld is. Dit soort plattelandsregelingen gaan immers niet over het stedelijk gebied.

De duurzame verstedelijkingsladder uit het Bro richt zich tot de decentrale overheden en dus kennelijk niet tot de rijksoverheid zelf. Er moet bij bestemmingsplannen in de toelichting worden

¹ Art. 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro), sinds 1 oktober 2012.

beschreven dat het plan voorziet in een actuele regionale behoefte (trede 1 van de ladder) en zo ja, of dat kan binnen bestaand stedelijk gebied (trede 2). Zo nee, dan moet worden gekeken of er locaties zijn met een aanbod van multimodale en passende ontsluiting en bereikbaarheid (trede 3). De gedachte is dat dit het klakkeloos volbouwen met het zoveelste industrieterrein of woonwijkje ('overaanbod van plancapaciteit') zal tegengaan. Juridisch is het slechts een motiveringseis in een niet-bindend onderdeel van het bestemmingsplan. Je moet er als ambtenaar even tekst aan wijden, meer niet. Het is ook geen spijkerharde resultaatverbintenis, maar meer een inspanningsverbintenis om je best te doen om een bouwplan te motiveren. Bovendien geldt zoals gezegd deze ladder alleen voor de lagere overheid. Het is geen juridisch harde ladder die bovendien ook nog eens alleen voor gemeenten en provincies geldt.

Toch kan deze ladder mijns inziens model staan voor ook een ladder voor het buitengebied: een wettelijke regeling ten behoeve van duurzame functiecombinaties in het buitengebied. Bij voorkeur zou deze ladder dan in een hogere wet moeten en niet in het Bro dat slechts een algemene maatregel van bestuur is. Dat zou al de nieuw voorgenomen Omgevingswet kunnen zijn. Alsdan zou zo'n ladder ook voor de rijksoverheid kunnen gaan gelden.

Als een eerste trede zou dan een weging verplicht

gesteld kunnen worden waarbij een balans van economische, maatschappelijke en ecologische kwaliteitsfactoren nagestreefd zou moeten worden. Vervolgens zou dan imperatief geëist kunnen worden dat er door het plan meerwaarde ontstaat voor productiediensten, immateriële diensten en voor regulerende en ondersteunende diensten. Zo blokkeer je niet langer duurzame functiecombinaties in het buitengebied en ga je planologische apartheid tegen.

Deze imperatieve formulering is nodig zodat het weer niet een losse inspanningsverbintenis is. Er moet sprake zijn van meerwaarde voor ecosysteemdiensten en een *people-profit-planet*-balans. Ecosysteemdiensten krijgen zo een rol bij de bestuurlijke integrale afweging en, belangrijker, ecosysteemdiensten krijgen zo ook eindelijk eens een rol in het recht. Dat wordt immers hoog tijd. Probleem zou nog kunnen zijn dat zo'n duurzaamheidsladder soms in strijd zou kunnen worden geoordeeld met Europese regelgeving (met nog steeds sectorale toetsing: bijvoorbeeld de habitattoets of de soortentoes). Eigenlijk zou deze ladder dus zijn wortels moeten vinden in het EU-recht of op dat niveau geformuleerd moeten gaan worden...

Fred Kistenkas

Het ligt wellicht niet zo voor de hand om naast deze historische boerderij in een aantrekkelijk kleinschalig landschap een fors gebouw neer te zetten. En wat nu als het een duurzaam gebouwde zorgboerderij betreft? (Zorgboerderij & theeschenkerij Hoeve klein Mariëndaal, Arnhem).

Foto: Hans van den Bos, bosbeeld